

Notulen - 4^e Bijeenkomst Gebiedsproces Schoonebeek

Datum: 27-10-2022; 19:30 – 21:30

Locatie: 't Aole Gemienteboes - Schoonebeek

AANWEZIGEN:	AFWEZIG MET/ZONDER KENNISGEVING:
▪ Ruud Cino – ministerie van EZK (voorzitter) ▪ Henk Vredeveld – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Jos van Hees – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Gonnie Heidemans – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Marcel Heidemans – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ John Egas – inwoner Schoonebeek ▪ Gerrit Wittenberg – inwoner (aanwoner S313) ▪ Jan Nicolaï – Natuurvereniging Stroomdal ▪ Peter Wolken – Industriekring Schoonebeek ▪ Wim Akkerman – LTO afd. Schoonebeek ▪ Gerrit Pomp – inwoner Schoonebeek ▪ Berthilde Bouman – inwoner Schoonebeek, Steunfractie D66 Drenthe ▪ Karin Nijpma – inwoner Schoonebeek ▪ Arend Breimer – inwoner Schoonebeek ▪ Marineke Leijenhorst – inwoner Schoonebeek ▪ Louise Sudmeijer – inwoner Schoonebeek ▪ Freek Ensink – inwoner Schoonebeek ▪ Iwan de Lugt - Provincie Drenthe ▪ Hendrik Jan Laarman - Gemeente Emmen ▪ Rob Gort - Gemeente Coevorden ▪ Gerda Kos – Gemeente Coevorden ▪ Kees Hansma – ministerie EZK ▪ Nicole Hardon – ministerie EZK ▪ Yasmin Broere – ministerie EZK ▪ Jacob Spiegelhaar - NAM ▪ Erwin Bruinewoud - NAM ▪ Rob van Eijs - NAM ▪ Geske Barendregt – NAM (notulen) ▪ Jan Gijsbers - Tcbb ▪ Geerhard Hannink - Tcbb	▪ Christian Gozevoort – Industriekring Schoonebeek ▪ Fred van Lunen – inwoner Weijerswold ▪ Herman van Rijn – inwoner Vlieghuis Coevorden ▪ Tom Grobbe – Waterschap Vechtstromen ▪ Jan Horring – inwoner Padhuis ▪ Erik van Loon – Gemeente Emmen ▪ Harry de Heij - Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ A. Kruit – inwoner Schoonebeek ▪ Esther Brinkman – inwoner Stieltjeskanaal ▪ Irene Driehuis – inwoner Weijerswold ▪ Gerrit Fransen – inwoner ▪ Hans Ardesch – NAM

Agenda

Voorafgaand aan de vergadering is een concept-agenda rondgestuurd naar de genodigden (bijlage 1). Vanavond komt de Technische commissie bodembeweging (Tcbb) een toelichting geven. Het KNMI kon helaas niet aanwezig zijn en komt graag een volgende keer. De Commissie Mijnbouwschade was ook uitgenodigd, maar heeft aangegeven nog geen publieke rol te zien in het Gebiedsproces Schoonebeek.

Opening

Voorzitter Ruud Cino heet iedereen welkom.

Notulen en Q&A

De notulen van 6 oktober zijn vooraf in concept toegestuurd en worden besproken. Er waren nog enkele opmerkingen op eerdere verslagen. Deze zijn benoemd in de notulen van 6 oktober. Afgesproken wordt dat de aanpassingen ook worden doorgevoerd in de desbetreffende verslagen, en dat alle deze verslagen dan de volgende keer kunnen worden vastgesteld. Er zijn enkele aanvullende reacties op eerdere notulen:

- Eerder is gesproken over de mogelijke aanpassingen op locatie SCH-313. Hiervoor geldt geen reguliere Wabo-procedure, maar een uitgebreide procedure, aangezien hier enkele ruimtelijke aspecten zijn waardoor het langer duurt.

- Eerder zijn vragen over de overgangssituatie gesteld, of de afspraken uit het afsprakenkader ook van toepassing zijn op de eventuele transitie. Jacob Spiegelaar van de NAM bevestigt dit.
- Eerder is gevraagd naar de leiding in ROW2, de buis is hier gescheurd en dat zou zijn ontstaan door zoutkruip. NAM geeft aan dat dat niet het geval was, en dat dit in de vorige vergadering ook door NAM is aangegeven.

Naar aanleiding van het verslag vraagt Dorpsbelangen naar de rol van gemeenten en provincie in dit proces. Bij afwezigheid van lokale bestuurders en op grond van gesprekken met hen, geeft de voorzitter aan in te schatten dat zij het willen opnemen voor hun inwoners, kennisnemen van het continueren van de oliewinning, hier geen principieel bezwaar tegen te hebben, maar wel alle beschikbare informatie op tafel te willen hebben, willen weten of het veilig en verantwoord kan, om te kunnen besluiten tot eventuele medewerking. De aanwezige gemeenteambtenaren onderschrijven deze toelichting.

Q&A document: dit is een 'levend' document en wordt na elk overleg geactualiseerd. Deze keer zat de Q&A niet bij de stukken. Dit kwam doordat enkele vragen nog beantwoord moesten worden. Toegezegd wordt dat de Q&A binnen enkele dagen wordt verstuurd, samen met concept publiekssamenvatting en het tweede concept Afsprakenkader (**actie**).

Actualiteiten: de voorzitter koppelt terug dat er vanmiddag bestuurlijk overleg is geweest. De bestuurders hebben een onafhankelijk voorzitter voor dit gebiedsproces op het oog. Er volgt nog een tweede gesprek over de opdracht. Mogelijk zijn er ook nog andere kandidaten.

AANVULLING D.D. 14-11-2022

Bij het bespreken van deze notulen op 9 november zijn de volgende aanvullingen gedaan:

- Er zitten enkele missers in de aan- en afwezigenlijst. Bovenstaand is dit zoveel mogelijk gecorrigeerd. We werken met aan- en afmeldingen, maar dat lijkt in de praktijk niet altijd overeen te komen. We gaan werken met een presentielijstje.
- Het Q&A document was niet voor iedereen te openen, dit wordt opnieuw nagezonden (**actie**).
- Een van de aanwezigen heeft meerdere malen gemeld dat de voorkeur uitgaat naar injectie in gasvelden i.p.v. injectie in olievelden en wil dit graag vermeld zien in het verslag.

Presentatie Technische commissie bodembeweging (Tcbb)

De Tcbb geeft een toelichting op hun werk en werkwijze bij het behandelen van mijnbouwschade als gevolg van gaswinning (in dit geval oliewinning) bij kleine velden op land. De laatste jaren heeft de Commissie Mijnbouwschade (CM), die sinds 2020 operationeel is, steeds meer werk van hen overgenomen. De CM zal ook voor Schoonebeek het aanspreekpunt zijn. Wel kan de Tcbb de deelnemers aan dit proces vertellen hoe dit in zijn werk gaat en wat hun ervaringen en adviezen zijn op dit punt. De slides van de presentatie zijn bijgevoegd (bijlage 2).

De Tcbb geeft informatie en adviezen op verzoek van de minister van EZK over winnings- en opslagplannen, in het bijzonder over schade die het gevolg kan zijn van bodembewegingen. Bij bodembeweging wordt onderscheid gemaakt in bodemdaling en bodemtrilling. Ook geeft de Tcbb informatie en adviezen op verzoek van burgers over te verwachten schade door mijnbouwactiviteiten en geleden schade (verband tussen schade en mijnbouwactiviteiten en de hoogte van het schadebedrag). Dit kan ook aan de orde zijn bij geothermie en zoutwinning. De Tcbb werkt niet meer in Groningen, eigenlijk alleen nog in Limburg en nu de Commissie Mijnbouw er is verwacht de Tcbb uiteindelijk opgeheven te worden.

De Tcc licht toe dat wat er boven de grond gebeurt (aanbouwen en uitbouwen van woningen) veelal voor de schade zorgt aan gebouwen, veel meer dan wat er in de diepe ondergrond gebeurt. Ook droogte heeft impact op gebouwen. Een nulmeting voegt dan weinig toe, het laat zien wat er is veranderd ten opzichte van een eerder moment, maar verklaart niet de oorzaak hiervan. Een nulmeting kost veel tijd en geld, dus het is de vraag of dit nuttig is. Bouwkundige opnames hebben hun beperkingen: woningen staan op verschillende grondsoorten, andere funderingen. Elke woning is anders, de oorzaak van eventuele schade dus ook. Een nulmeting heeft dan slechts beperkte waarde en alleen als het regelmatig gebeurt, waarbij je ook autonome ontwikkelingen mee moet nemen.

Wat kan dan wel? De Tcbb geeft de suggestie dat wellicht een aantal karakteristieke panden ingemeten kunnen worden en vervolgens om de 5 jaar gemonitord kunnen worden. Ook geeft de Tcbb aan dat er de bodemdaling wellicht uitgebreider dan in het verleden gemonitord zou kunnen worden. Daarbij geeft ze ook aan dat de

bodemdaling hier vergeleken met andere regio's in Nederland zeer gering is (2,5 mm maximaal per jaar, tov van bijvoorbeeld 1 cm jaarlijks in Rotterdam). De te nemen investeringen in peilbuizen die dan nodig zijn, zijn dan wellicht buiten proportie. Om bodemtrillingen te monitoren zijn er wellicht meer versnellingsmeters te plaatsen. NAM geeft aan dat hier de afgelopen jaren al flink op is geïnvesteerd in dit gebied.

Ook vertelt de Tcbb over de 'Limburgse methode'. Als gevolg van steenkolenwinning was daar sprake van bodemdaling (vele meters) en schade. De maatschappijen hadden hiervoor aannemers in dienst die bij schade gelijk terplekke de zaak herstelden.

De afhandeling van schade werd tot 1 juli 2020 door de Tcbb gedaan, en daarna door de Commissie mijnbouwschade (CM). De werkwijze is hetzelfde. Met gaat met twee personen op pad: een collega voor de ondiepe ondergrond, een collega voor de constructie. Bij twijfel over causaal verband, dan is er causaal verband. In Groningen en Norg is sprake van wettelijk bewijsvermoeden (omgekeerde bewijslast). In de rest van Nederland is dat niet het geval.

Q: zijn er voldoende peilbuizen om de grondwaterstanden te meten, om een eventuele relatie tot eventuele schade te kunnen vaststellen?

A: het waterschap ligt toe dat in dit gebied veenoxidatie voorkomt. Ook zijn er veel jaren '30 woningen en die zijn niet op de best mogelijke wijze gebouwd destijds. Onlangs was er nieuws dat er een muur ingestort was als gevolg van bodemdaling, dit bleek achteraf door bouwkundig falen te zijn gebeurd. Het waterschap doet aan peil controles, maar dat is nog in ontwikkeling. Het meetnet is op dit moment te onvolledig om er conclusies aan te verbinden, er wordt geïnvesteerd in het fijnmaziger maken. Op sommige punten zijn langjarige metingen beschikbaar. In combinatie met nieuwere peilbuizen kunnen onderlinge correlaties worden gemaakt.

Q: waarom wordt er in steden meer gemeten dan in het landelijk gebied?

A: er zijn veel meer bouwactiviteiten in de stad, om schade aan funderingen te voorkomen of te monitoren wordt hier meer gemeten.

Q: is de Limburgse methode niet het goedkoopste en makkelijkst voor alle partijen? Is het mogelijk om de NAM te bellen bij schades i.p.v. de Commissie Mijnbouwschade?

A: de NAM is verplicht door te verwijzen naar Commissie Mijnbouwschade.

Q: als iemand zelf elk jaar een opname van zijn huis laten maken, is die dan beter gedekt voor schades? Of als je elke 3 maanden foto's van je huis maakt, helpt dat?

A: dat zou kunnen, maar dan moet je vooraf goede afspraken maken met de NAM en deze vastleggen, bijvoorbeeld door richtlijnen voor de foto's te bepalen (niet alleen een scheur, maar de hele muur) en de foto's bij de notaris te brengen. De Tcbb maakt van alle info die voorhanden is gebruik, dus ook van dit soort foto's.

Q: er wordt hier al 50 jaar olie gewonnen, van schade is niet of nauwelijks sprake geweest, waarom is dit nu wel een issue?

A: door andere deelnemers wordt aangegeven dat er geen garanties zijn voor de toekomst en dat waterinjectie nieuw is in dit gebied. Men maakt zich zorgen om de monumentale panden en beschermde dorpsgezichten. Deze liggen deels op stevige zandgrond en deels op zwakkere grond (oude stroomgaten).

Q: de Tcbb heeft een adviserende rol, hoe loopt zo'n proces?

A: Op het huidige winningsplan uit 2008 heeft Tcbb advies gegeven aan EZK (net als Sodm en de Mijnsraad). Toen werd geconstateerd dat er geen bodemtrillingen te verwachten waren, wel bodemdaling tot circa 2040, maar dat deze dermate gering was dat daardoor geen of slechts zeer beperkte schade te verwachten was. Nu is er sprake van waterinjectie. Dit is integraal onderdeel van de Mijnbouwwet. Er komt een aanpassing van het Winningsplan en EZK kan daarvoor aan de Tcbb een adviesverzoek doen.

De voorzitter vat de toelichting van de Tcbb en de discussie samen: het kan de moeite waarde zijn extra aandacht aan monumentale panden te besteden, stop niet te veel tijd en kosten in het opnemen van alle panden, bespreek wat gemonitord wordt en extra gemonitord kan worden, maak afspraken over eventuele toekomstige zaken en kijk of over de afhandeling van eventuele schade pragmatische oplossingen kunnen worden gevonden.

Toelichting monitoring bodemdaling door NAM

Rob van Eijs van de NAM ligt aan de hand van enkele kaarten toe hoe NAM de bodemdaling in het gebied monitort. Dit gebeurt via satellieten. Deze draait elke 11 dagen over het gebied en meet verticale beweging met

millimeter precisie maar met een onzekerheid van plus/min 1 cm. Zelfs dakverzakkingen worden hiermee zichtbaar. Hiermee wordt niet de oorzaak van deze beweging in beeld gebracht.

Versnellingsmeters meten trillingen aan het aardoppervlak. Geofoons meten de diepe trillingen, hieruit wordt de magnitude van een aardbeving afgeleid. Het seismisch meetnetwerk is de afgelopen jaren uitgebreid met extra versnellingsmeters. Dat is best een klus, er is een stukje grond nodig en aansluiting op het elektriciteitsnet. Er zijn boven het Schoonebeek gasveld ooit drie bevingen geregistreerd (1994, M=1,3; 2002, M=1,4; 2017, M=1,2). Boven Emmen en Dalen zijn wat grotere bevingen geobserveerd. Deze waren met grote waarschijnlijkheid het gevolg van gaswinning, niet van oliewinning.

Q: is deze data openbaar?

A: alle data wordt gepubliceerd op www.knmi.nl. Na plaatsing doet NAM de meters over aan het KNMI, zij monitoren en publiceren.

Q: is er nog meer publieke data en waar?

A: deze informatie staat op verschillende sites en zal aan de deelnemers via links worden toegestuurd (**actie**).

Bij deze in het verslag opgenomen:

Bodemtrillingen

KNMI meest recente trillingen ([link](#))

KNMI overzicht seismische stations ([link](#))

Kaart met bevingen ([link](#))

Bodemdalingsdata

Bodemdalingskaart 2.0 ([link](#))

Historische waterpassingen TNO ([link](#))

Q: is het meetnetwerk voldoende?

A: er ligt een uitgebreid netwerk. NAM maakt de huidige dichtheid inzichtelijk, vervolgens kan bij het KNMI gecheckt worden of zij vinden of dit voldoende is en of er nog eventuele gaten zitten. Hierover kunnen eventueel aanvullende afspraken worden gemaakt in het afsprakenkader.

Q: is er ook sprake van seismiteit in het Schoonebeek olieveld in afgelopen jaren?

A: in olievelden is nog nooit seismiteit gemeten, ook niet in geval van waterinjectie in Twente. Zelfs de kleinste trilling is niet gemeten. Garanties voor de toekomst zijn dit niet. Elders in de wereld zijn wel voorbeelden, in Amerika, maar daar is sprake van een hele andere ondergrond. Ook is het in Friesland voorgekomen, waar een mogelijk verband ligt met waterinjectie van Vermilion. Hier sloegen de meters uit (m=2,8), echter niemand heeft het gemeld.

Geconcludeerd wordt dat de kans op bevingen door oliewinning en waterinjectie zeer gering is, dat verschillende publieke commissies hier onafhankelijk advies op geven, dat er vervolgens een besluit door de minister wordt genomen. Het monitoren vindt plaats via een meetnetwerk van diepe geofoons en versnellingsmeters aan de oppervlakte en dat deze data openbaar is. Mocht de grondversnelling boven een bepaald niveau komen, en is er sprake van causaal verband, dan kan men schade indienen met de Commissie Mijnbouwschade. En als die constateert dat de schade het gevolg is van bevingen door oliewinning, dan vergoedt de NAM deze schade.

Opzet Afsprakenkader

Het Afsprakenkader is een document dat de komende weken in overleg wordt gevuld. Erwin Bruinewoud (NAM) laat zien hoe het concept er nu uitziet. Dit concept zal begin volgende week aan de deelnemers worden toegestuurd, zodat men het vast kan lezen. Het stuk is gemaakt op basis van de input die op deze avonden is gegeven en staat open voor verdere suggesties. De komende tijd wordt er verder aan gewerkt. Het is de bedoeling om op de bijeenkomst van 23 november de tekst in detail – pagina voor pagina - door te spreken. Wie het stuk gaat ondertekenen moet nog besproken worden met de bestuurders. Dat zijn in ieder geval staatssecretaris Vijlbrief en de directeur van NAM, maar mogelijk ook lokale bestuurders of de nog te benoemen onafhankelijk voorzitter. De individuele deelnemers aan dit proces ondertekenen niet.

Conclusies / Samenvatting / Afspraken / Communicatie

De voorzitter bedankt wederom iedereen voor de inbreng en voorbereidingen.

Afsluiting / Wvttk

De volgende bijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 9 november van 19:30 – 21:30 uur.
Locatie is gewijzigd: De Boo, Burgemeester Osselaan 12 in Schoonebeek

De volgende data zijn vast gereserveerd:

- Wo. 23-11
- Wo. 7-12

Bijlage 1: Agenda 4^e Ronde Tafelsessie

Intern gebruik

Agenda 4e Ronde Tafelsessie

Donderdag 27 oktober 19:30 uur tot 21:30 uur 't Aole Gemientehoes Schoonebeek

19:30 Opening en welkom

19:45 Actualiteiten

20:00 Presentatie TCBB en Commissie Mijnbouwschade

20:45 Monitoring en meten door NAM

21:15 Toelichting afsprakenkader door NAM

21:30 Afsluiting

Intern gebruik